

Predavanje „Prioriteti spoljne politike Srbije“ koje je prvi potpredsednik Vlade Srbije i ministar spoljnih poslova Ivica Dačića održao polaznicima Diplomatske akademije:

„Poštovani polaznici Diplomatske akademije,
Drage kolege,

Realnim sagledavanjem bezbednosnih i političkih izazova sa kojima se danas suočavamo, uz poštovanje međunarodnog prava, Republika Srbija je za svoje ključne spoljnopolitičke prioritete odredila: principijelnu borbu za očuvanje svog teritorijalnog integriteta i suvereniteta, nastavak pregovaračkog procesa sa Evropskom unijom do punopravnog članstva, dalji razvoj dobrosusedskih odnosa, čvršće ekonomsko povezivanje sa najznačajnijim zemljama i vojnu neutralnost. U ostvarivanju svojih spoljnopolitičkih ciljeva, Republika Srbija se rukovodi legitimnim nacionalnim interesima, koristeći kao sredstvo diplomatsku aktivnost i dijalog, kako bi se produbili tradicionalno dobri odnosi sa prijateljskim zemljama, a istovremeno uspostavili kvalitativno bolji odnosi i sa onim partnerima u međunarodnoj zajednici sa kojima ne delimo iste stavove oko pojedinih pitanja, razumevajući različitost u mišljenju. Ovakva politika samostalnog odlučivanja, za koju smo ubeđeni da je realna i ispravna, zahteva mnogo napora za nijansiranje pozicije i pronalaženje balansa u mnoštvu različitih interesa, često međusobno suprotstavljenih.

Srbija je danas na dobrom putu, zahvaljujući svojoj spoljnoj politici i strateškim izborima koje je poslednjih godina napravila. S jedne strane, reformski put i članstvo u Evropskoj uniji, s druge unapređenje naših odnosa sa kreatorima svetske politike Rusijom, Kinom i Amerikom, sa treće razvoj odnosa sa prijateljskim državama Afrike, Azije i Južne Amerike, a ključni i najvažniji prioritet našeg spoljnopolitičkog delovanja jeste očuvanje teritorijalnog integriteta i suvereniteta države, sa Kosovom i Metohijom kao sastavnim delom Srbije.

Iako na prvi pogled ovi prioriteti deluju međusobno sukobljeni – očuvanje Kosova i Metohije sa članstvom u Evropskoj uniji, unapređenje odnosa sa Ruskom Federacijom, ali i sa Sjedinjenim Američkim Državama – oni to su nisu, jer su utemeljeni na Ustavu Republike Srbije a njihova realizacija se odvija uz uvažavanje svih fundamentalnih principa međunarodnog prava.

U diplomatskoj borbi za poštovanje međunarodnog prava i načela Povelje Ujedinjenih nacija – odnosno načela suverene jednakosti i nepovredivosti teritorijalnog integriteta – Srbija je aktivna na bilateralnom i multilateralnom planu. Sa prijateljskim državama koje nisu prihvatile jednostrano proglašenje tzv. Republike Kosovo, blisko sarađujemo u pripremi argumentacije i zajedničkom pozicioniranju prema trećim državama i međunarodnim organizacijama na sprečavanju pokušaja članstva tzv. Kosova u njima. Uprkos silnom lobiranju pojedinih država iz evroatlantskog kruga na promociji nezavisnosti tzv. Kosova, na ovom planu je Srbija mnogo učinila. Prošle godine sprečen je pokušaj članstva tzv. Kosova u UNESCO i Interpol, a posebno smo se angažovali na osporavanju njegovog prijema u Svetsku carinsku organizaciju. Pri tom, želim da istaknem da je zajednički nastup naših najviših zvaničnika i svih relevantnih ministarstava i institucija na međunarodnom planu rezultirao usporavanjem procesa novih priznanja JPNK, ali i povlačenjem priznanja što smo mogli da vidimo u slučajevima Surinama i Gvineje Bisao.

Na redovnim tromesečnim sednicama Saveta bezbednosti UN-a o radu UNMIK-a, Srbija je nastavila sa aktivnostima usmerenim ka očuvanju formata i dinamike održavanja sednica Saveta bezbednosti UN-a povodom izveštaja genseka UN o radu UNMIK-a. Stalno ukazujemo da je prisustvo UNMIK-a u nesmanjenom obimu i sa neizmenjenim mandatom, kao garanta statusne neutralnosti međunarodnog prisustva na KiM, od vitalnog značaja za bezbednost i izgradnju poverenja između zajednica na KiM. Sa žaljenjem konstatujemo da sa druge strane nema napretka u vezi sa uspostavljanjem Zajednice srpskih opština i upozoravamo na neprihvatljivost jednostranih akata Prištine posebno nastojanja da se formira „Vojska Kosova”. Nastavljene su aktivnosti na međunarodnom nivou za unapređenje položaja i zaštitu prava izbeglica i interno raseljenih lica sa KiM, kao i rad na punoj realizaciji Regionalnog programa stambenog zbrinjavanja za izbeglice.

Od izuzetnog značaja je uloga KFOR na KiM u skladu sa Rezolucijom SBUN 1244, ne samo sa aspekta interesa Srbije, već i regiona u celini. Srbija u potpunosti podržava mandat Misije KFOR i veoma je važno da ona ne smanjuje prisustvo na KiM. Visoko cenimo pristup NATO da se odluke o brojnosti i rasporedu snaga KFOR donose u zavisnosti od procene bezbednosne situacije, bez unapred zadatih okvira. KFOR je veoma važan da srpsko stanovništvo i srpska kulturna i religijska baština u Pokrajini budu zaštićeni.

Članstvo u EU jedan je od strateških spoljnostopolitičkih prioriteta Srbije. Iako smatramo da put ka EU može da bude brži, podržavamo „princip regate” po kome se ocenjuje individualni napredak država, a ne sve države regiona u „paketu”. Prethodne godine otvoreno je 6 pregovaračkih poglavlja od ukupno 12 koje je Srbija do sada otvorila, dok se osam nalazi u različitim fazama pregovaračkog procesa.

S druge strane, posvećenost Srbije Zajedničkoj spoljnoj i bezbednosnoj politici demonstrirali smo učešćem u vojnim i policijskim mirovnim misijama EU, jačanjem naših kapaciteta za

učesće u civilnim mirovnim operacijama, saradnjom u borbi protiv terorizma, kao i uspešnom saradnjom sa EU tokom migrantske krize. Srbija je započela reviziju svojih strateških dokumenata u oblasti bezbednosti i odbrane, rukovodeći se Globalnom strategijom EU i drugim strateškim dokumentima Unije.

Poseban segment pregovora Srbije i EU predstavlja Poglavlje 35, koje u značajnoj meri određuje tok celokupnog procesa. Napredak u dijalogu Beograda i Prištine postavlja se kao uslov za pomak i u drugim oblastima, što predstavlja otežavajuću okolnost zbog konstantne opstrukcije Prištine u realizaciji dogovorenog.

Razvijena i uspešna regionalna saradnja, kroz brojne regionalne inicijative, takođe, doprinosi članstvu u EU. Republika Srbija se postavlja konstruktivno u pogledu učesća Privremenih institucija samouprave u Prištini u radu regionalnih foruma, što se od nas zahteva i kroz poglavlje 35. Poštujući postignute dogovore, Srbija je prihvatila učesće „Kosova“ (sa zvezdicom i poznatim tekstom fusnote): u Regionalnom savetu za saradnju, Procesu saradnje u JIE i u aktivnostima MARRI – Regionalne inicijative za migracije, azil i izbeglice.

Posebno bih izdvojio aktuelni „Berlinski proces“. Do sada su održana četiri samita: u Berlinu, Beču, Parizu i Trstu, kao i 19 sastanaka na nivou resornih ministara vlada zapadnog Balkana i Evropske komisije. U okviru „Berlinskog procesa“, posvećeno smo radili na obavezama u okviru „Agende povezivanja“ – inicijalne okosnice ovog procesa čiji je cilj izgradnja i unapređenje infrastrukture kao osnove za ubrzani razvoj regiona, a Srbija je u odnosu na region otišla najdalje. Na poslednjem Samitu u Trstu, Srbija i ostali sa Balkana započeli su rad na jačem trgovinskom, investicionom i digitalnom povezivanju.

Odnosi sa NATO kroz Partnerstvo za mir za Srbiju predstavljaju važnu oblast naše spoljne i bezbednosne politike. Srbija sprovodi politiku vojne neutralnosti, što znači da ne želi članstvo u bilo kom vojnom savezu. Vojna neutralnost, međutim, nije prepreka unapređenju partnerske saradnje sa NATO. Politički dijalog je u usponu, naročito nakon usvajanja Individualnog akcionog plana partnerstva. Standardi koje smo dostigli kroz učesće u programu PzM u značajnoj meri su pomogli da Srbija uspešno učestvuje u misijama i operacijama UN i EU. Dokaz visokog stepena saradnje sa NATO je i činjenica da će Srbija ove godine, po prvi put, biti domaćin vežbe reagovanja u vanrednim situacijama. Republika Srbija učestvuje u četiri misije EU sa ukupno 35 pripadnika Vojske Srbije i još šest misija i operacija UN (Kongo, Liberija, Kipar, Liban, Bliski istok, Centralnoafrička Republika). U 2017. skoro 700 pripadnika Vojske učestvovalo je u mirovnim misijama i operacijama u svetu.

Borba protiv terorizma predstavlja zajednički zadatak, posebno kada je reč o radikalnom islamizmu i fenomenu dzihadizma. Srbija je članica Globalne koalicije za borbu protiv ISIS-a. Posebnu pažnju posvećujemo fenomenu „stranih terorističkih boraca“, odnosno registrovanom porastu radikalizma i nasilnog ekstremizma na Kosovu i Metohiji (procene govore da je na ratištima u Siriji i Iraku u redovima ISIS učestvovalo preko 300 osoba sa KiM). Takođe, ništa manja opasnost ne preči i od zabeleženog prisustva pripadnika ćelija terorističkih organizacija Al Kaide, mudzahedina i vehabijskog pokreta.

Pitanje energetske bezbednosti predstavlja jedan od ključnih faktora za privredni razvoj država.

Snabdevanje energentima nije samo ekonomsko, već je i pitanje nacionalne bezbednosti. Podržavamo prioritete Energetske zajednice u nizu projekata koji su značajni za celinu regiona- „Transjadranski gasovod“, „Jadransko-jonski gasovod“, izgradnja interkonektora, izgradnja terminala za tečni gas i dr, a sa pažnjom se prate aktivnosti oko „Turskog toka“.

Jedan od najvažnijih prioriteta spoljne politike Republike Srbije jeste i očuvanje stabilnosti u regionu, unapređenje dobrosusedstva i dalji ekonomski oporavak i bolji standard svih građana. Do sada u svakoj situaciji, bez izuzetka, jasno smo potvrđivali odlučnost naše zemlje da sva otvorena pitanja sa neposrednim susedima i u regionu, a znate sami da ih nije mali broj, rešavamo dijalogom. Ovakav pristup dao je značajne rezultate i tokom prošle godine.

Posetom turskog predsednika Erdogana Srbiji, prema obostranoj oceni, otvoreno je novo poglavlje u odnosima dve zemlje. Tom prilikom je potpisano 15 međudržavnih sporazuma, uključujući i deklaraciju o uspostavljanju Visokog saveta za saradnju – koji bi svoju prvu sednicu trebalo da održi tokom 2018. godine. Za odnose sa Grčkom može se reći da su podignuti na najviši nivo, a realizovane su posete grčkog predsednika i premijera Beogradu, te je održana Prva sednica Visokog saveta za saradnju u Solunu.

Održava se politički dijalog na najvišem nivou i u trilateralnom i kvadrilateralnom formatu – sa Grčkom, Bugarskom i Rumunijom. Očekujemo da intenzitet dijaloga u ovom formatu bude očuvan i u 2018. godini, a naredni sastanak kvadrilaterale planiran je za mart 2018.g. u Bukureštu. Prošle godine obnovljen je i trilateralni format na nivou MIP-ova sa Turskom i BiH, a odlučni smo da nastavimo trilateralnu saradnju na nivou MIP-ova Srbija, Italija i Albanija.

Treba ukazati i da smo sa Albanijom u poslednje vreme značajnije unapredili dijalog, pri čemu se posebno izdvajaju naši zajednički interesi u pogledu rada na projektima autoput Niš-Priština-Drač, železnička pruga Beograd-Podgorica-Skadar-Drač, formiranje Regionalne kancelarije za saradnju mladih i Fonda za Zapadni Balkan i dr.

Uprkos naporima koje Srbija čini u cilju normalizacije i unapređenja odnosa sa susedstvom i u regionu, mora se «pogledati istini u oči» i otvoreno reći da često sa drugih strana ne dobijamo adekvatan odgovor i iskreno pruženu «ruku saradnje». Kao što vam je poznato, to se u protekloj godini moglo videti u komunikaciji sa bošnjačkim zvaničnicima u BiH, zvaničnicima Hrvatske, Makedonije... Ipak, takvim potezima suseda naša zemlja neće biti obeshrabrena u realizaciji svojih jasno definisanih prioriteta i nastaviće sa promovisanjem politike dobrosusedstva i saradnje, ali i sa sprečavanjem svakog neprincipijelnog uslovljavanja i pokušaja internacionalizovanja pitanja koja su u isključivoj nadležnosti suverenih država.

Naš interes je i da razvijamo što je moguće bolje odnose sa vodećim evropskim zemljama. Tu bismo mogli posebno da izdvojimo odnose sa Nemačkom, Velikom Britanijom, Španijom, Francuskom, Austrijom i drugim evropskim državama.

Prioritet naše spoljne politike je održavanje već dobrih i unapređenje odnosa sa Ruskom Federacijom. Na tradiciji dobrih odnosa izgradili smo strateško partnerstvo, potpisivanjem Deklaracije maja 2013. godine u Sočiju. Kontinuirano se održava komunikacija na najvišem nivou. Rusija je jedan od vodećih spoljnotrgovinskih partnera Srbije, a osim ekonomske, dve

zemlje ostvaruju uspešnu saradnju i u energetske, kulturnoj, naučnoj i drugim oblastima. Rusija pruža punu podršku teritorijalnom integritetu Srbije, što se ostvaruje na bilateralnom i multilateralom planu.

S druge strane, sa Sjedinjenim Američkim Državama želimo da unapredimo odnose. Iako nemamo iste stavove u pogledu rešavanja kosovskog pitanja, imamo isti cilj, a to je stabilnost regiona Zapadnog Balkana. U tom smislu, Srbija je pouzdan i odgovoran partner. Poslednjih godina intenziviran je politički dijalog na visokom i najvišem nivou, razvijaju se odnosi na ekonomskom polju, ali i vojna saradnja.

Odnosi sa Kinom su takođe poslednjih godina značajno unapređeni, što je i dovelo do uspostavljanja strateškog partnerstva, a 2016. i posete predsednika Kine Srbiji. Među nama postoji međusobna podrška u pitanjima od ključnog interesa za obe države, uz održavanje dijaloga na svim nivoima. Republika Srbija u potpunosti podržava inicijativu kineskog predsednika Si Džipinga „Pojas i put“ i aktivna je u mehanizmu saradnje Kine sa 16 država centralne i istočne Evrope. Na ekonomskom planu, kineske firme su vodeći infrastrukturni izvođači u Srbiji, što posledično vodi boljoj povezanosti zemlje i regiona, a time i boljim uslovima za inostrane investicije. U tom smislu, Srbija je trenutno zemlja sa najviše zajedničkih projekata u centralnoj i istočnoj Evropi.

Nekada „treći put“ Jugoslavije i vodeća uloga u Pokretu nesvrstanih zemalja, danas je spoljnopolički kapital Srbije u borbi za očuvanje naše teritorijalne celovitosti, jer je većina afričkih, latinoameričkih i azijskih država na istim pozicijama kada je reč o poštovanju međunarodnog prava. U tom smislu, Srbija pridaje veliki značaj razvoju svestrane saradnje sa tim tradicionalnim prijateljima, naročito obnavljanju ekonomske saradnje i privlačenju investicija, jer su te države, među kojima i članice BRIKS-a, danas jedan od motora svetske privrede.

Iako se ne radi o klasičnom spoljnopoličkom prioritetu, jedan od prioriteta rada Ministarstva spoljnih poslova je zaštita prava i interesa naših državljana i pravnih lica u inostranstvu i kontinuirano pružanje brojnih usluga i raznih vidova pomoći. Ilustracije radi u 2017. godini, uz pomoć Vlade Španije i Vlade Francuske, kao i nacionalne avio-kompanije „Air Serbia“, uspešno smo izvršili evakuaciju srpskih državljana iz karipskog regiona pogođenog uraganom „Irma“ (evakuisano je 14 lica).

Jedan od prioriteta u radu je i nastavak procesa vizne liberalizacije. U R. Srbiju bez vize mogu da uđu i borave strani državljani, nosioci običnih pasoša, iz 78 zemalja, dok je državljanima 116 zemalja i dalje potrebna viza. Našim državljanima vize nisu potrebne za putovanje u 68 država, dok je za 126 viza potrebna. Uspešno se primenjuje Sporazum između Vlade R. Srbije i Vlade NR Kine o međusobnom ukidanju viza za nosioce običnih pasoša, koji je stupio na pre godinu dana. Vlada Srbije je, u 2017. godini, radi povećanja broja turističkih poseta i privlačenja stranih investicija, donela odluke o ukidanju viza za državljane Perua, Irana, Indije, Indonezije, Gvineje Bisao i Surinama.

Značajna je i uloga počasnih konzula R. Srbije. Ministarstvo spoljnih poslova u kontinuitetu sprovodi aktivnosti na širenju mreže počasnih konzula. Republika Srbija, do sada, ima 73 počasna konzula u inostranstvu. U septembru 2017. godine, otvoren je naš konzulat na čelu s počasnim konzulom u Španiji, sa sedištem u Saragosi. U januaru i februaru 2018. godine

planirano je svečano otvaranje Konzulata Srbije na čelu sa počasnim konzulom u Australiji, sa sedištem u Pertu, Konzulata Srbije na čelu sa počasnim konzulom u Slovačkoj Republici, sa sedištem u gradu Martin i Konzulata Srbije na čelu sa počasnim konzulom na Novom Zelandu, sa sedištem u Oklandu.

Zaštita prava i interesa naših državljana u inostranstvu i razvoj i unapređenje odnosa sa Srbima u regionu i dijaspori je ustavna obaveza. U tom smislu, jedan od prioriteta su i aktivnosti usmerene na saradnju sa dijasporom i Srbima u regionu, u cilju unapređenja ekonomskih odnosa, afirmacije srpske kulture i očuvanja srpskog jezika u inostranstvu.

Interes Srbije kao matične države je da državljani Republike Srbije i pripadnici srpske zajednice u inostranstvu uživaju sva individualna i kolektivna prava koja su garantovana međunarodnim konvencijama i bilateralnim međunarodnim ugovorima. Republika Srbije nastoji da pomogne da se dijaspora i Srbi u regionu uspešno integrišu u državama u kojima žive, imajući u vidu da jedino dobro integrisana zajednica može da doprinese unapređenju bilateralnih odnosa.

S druge strane, proces integracije sa sobom nosi opasnost od asimilacije. U tom smislu činimo sve napore da se izađe u susret potrebama srpskih državljana i iseljenika našeg porekla u stranim državama i pomogne u očuvanju njihovog nacionalnog i kulturnog identiteta.

U tom smislu intenziviranje bilateralnog dijaloga sa državama regiona odnosi se i na unapređenje prava pripadnika srpskog naroda u državama regiona koja se tiču upotrebe srpskog jezika i ćirilicnog pisma, negovanja srpske kulture, nacionalne istorije i slobodarske tradicije, očuvanje nacionalne geografije, očuvanje i zaštitu srpskog kulturno-istorijskog nasleđa, informisanja na srpskom jeziku i njihovog adekvatnog političkog predstavljanja i organizovanja u zemljama u kojima žive.

Nadam se da sam ovim svojim obraćanjem uspeo da vam konkretnije približim neke od najznačajnijih izazova i rezultata naše spoljne politike, i zahvaljujem vam na pažnji. Ukoliko imate želju za nekim dodatnim pojašnjenjima, izvolite, slobodno pitajte, stojim vam na raspolaganju.